

Alicja Bułdak

Biblioteka Uniwersytetu Rzeszowskiego
alabu@univ.rzeszow.pl

Anna Buszta

Biblioteka Uniwersytetu Rzeszowskiego
abuszta@univ.rzeszow.pl

Z Erasmusem do bibliotek europejskich. Z doświadczeń Biblioteki Uniwersytetu Rzeszowskiego

Słowa kluczowe: biblioteki europejskie, Biblioteka Uniwersytetu Rzeszowskiego, Erasmus

Abstrakt: W artykule przedstawiony został program Erasmus oraz możliwości, jakie oferuje studentom jak i bibliotekarzom. Opisane zostały przykłady wyjazdów pracowników Biblioteki Uniwersytetu Rzeszowskiego do państw europejskich takich jak Portugalia i Hiszpania. Artykuł stanowi charakterystykę programu, opartą o doświadczenia i relacje, jak i statystykę prowadzoną przez Bibliotekę Uniwersytetu Rzeszowskiego.

Keywords: European libraries, The Library of Rzeszow University, Erasmus Programme

Abstract: The article presents the Erasmus Programme together with a range of opportunities it offers both for students and librarians. The authors describes the visits made by the librarians of Rzeszow University to European countries such as Portugal and Spain. The article deals with the reports and statistics made by the Library of Rzeszow University.

Jednym z najważniejszych priorytetów Wspólnoty Europejskiej jest ciągłe podnoszenie poziomu edukacji w krajach członkowskich. Zadanie to jest realizowane głównie poprzez kształtowanie polityki edukacyjnej w poszczególnych państwach. Równocześnie ważne jest podejmowanie wspólnych inicjatyw, ustalanie celów i wybieranie sprawdzonych rozwiązań dla kształtowania europejskiego systemu edukacyjnego. Przykładem takiej właśnie wspólnej inicjatywy jest program Erasmus.

Erasmus to program Unii Europejskiej dotyczący edukacji i doskonalenia zawodowego. Jest realizowany w ramach większego projektu unijnego „Uczenie się przez całe życie” (LLP – Life Long Programme) przewidzianego na lata 2007-2013. Poprzez wspieranie mobilności studentów i pracowników uczelni oraz współpracę między uczelniami, instytucjami i organizacjami związanymi ze szkolnictwem wyższym, program ten doskonale integruje europejską wspólnotę szkolnictwa wyższego. Przyczynia się także do podnoszenia innowacyjności, rozwoju

gospodarczego oraz tworzenia nowych miejsc pracy w Unii Europejskiej. Erasmus jest programem skierowanym przede wszystkim do uczelni, ich studentów i pracowników. W niektórych jego akcjach mogą uczestniczyć także inne instytucje, organizacje lub przedsiębiorstwa, które współpracują z uczelniami. W programie bierze udział 27 krajów Unii Europejskiej, 3 kraje Europejskiego Obszaru Gospodarczego: Islandia, Lichtenstein, Norwegia oraz Turcja (jako kraj kandydujący). Dokumentem uprawniającym daną uczelnię do udziału w programie Erasmus jest Karta Uczelni Erasmusa (Erasmus University Charter) – nadawana przez Komisję Europejską. Jest to certyfikat, który umożliwia uczelni ubieganie się o fundusze na konkretne działania przewidziane w programie [3].

Szczegółowe cele programu Erasmus to:

- zwiększenie mobilności studentów i nauczycieli,
- podniesienie jakości i zwiększenie skali współpracy między uczelniami europejskimi,
- zwiększenie przejrzystości i kompatybilności tytułów i stopni nadawanych przez uczelnie,
- podniesienie jakości i rozszerzenie współpracy między uczelniami a przedsiębiorstwami,
- tworzenie i wymiana innowacyjnych praktyk dydaktycznych opartych na technologiach informacyjno-komunikacyjnych na potrzeby kształcenia przez całe życie [1, s. 13],
- uproszczenie zróżnicowanych systemów szkolnictwa wyższego w Europie [2, s. 4].

Programowi Socrates / Erasmus patronuje Dezyderiusz Erasmus (1469-1536), zwany Erazmem z Rotterdamu. Postrzegał on uniwersalną koncepcję mądrości jako klucz do wzajemnego zrozumienia między narodami. Był wybitnym znawcą teologii, edukacji, retoryki i studiów klasycznych, a także błyskotliwym satyrykiem. Studiował i nauczał we Francji, Anglii, Włoszech, Szwajcarii i na terenach dzisiejszej Belgii. Stał się prawdziwym prekursorem obecnego programu Erasmus [3].

Początkowo program ten przewidziany był dla studentów, aby uczyli się w innym kraju członkowskim Wspólnoty Europejskiej i poznali bezpośrednio różne aspekty życia gospodarczego i społecznego. Kolejną grupą, która skorzystała z programu byli nauczyciele akademicki, którzy mieli się przyczynić do podniesienia jakości kształcenia na uczelniach oraz nawiązania szerokiej współpracy między ośrodkami szkolnictwa wyższego we wszystkich państwach członkowskich [1, s. 11]. W 2007 r. do grupy osób uprawnionych do korzystania z programu Erasmus dołączyli pracownicy administracyjni uczelni, do których zazwyczaj zalicza się bibliotekarzy.

W roku akademickim 1996/97 Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Rzeszowie (dzisiejszy Uniwersytet Rzeszowski) przystąpiła do programu Phare-Tempus, którego celem było m.in. ułatwienie studentom wyjazdów do niektórych ośrodków akademickich za granicą. Projekt „The Rzeszów mobility Network” umożliwiał

otwarcie się WSP na współpracę z zagranicznymi uczelniami, a jego podstawowym zadaniem było wypracowanie zasad organizowania i monitorowania wyjazdów studentów na studia zagraniczne. Studenci mogli wówczas uczyć się w: École Normale Notre-Dame de Bonne Esperance, Braine le Comte (Belgia), KATHO Department RENO, Regentaat-Normaal-School (Torhout, Belgia), Christelijke Hogeschool Windesheim (Zwolle, Holandia), Escola Superior de Educação, Instituto Politécnico (Setúbal, Portugalia), Montfort University (Bedford, Anglia).

Od roku akademickiego 1999/2000 Uniwersytet Rzeszowski uczestniczy w programie Sokrates / Erasmus. W roku 2003 uczelnia otrzymała przyznawaną przez Komisję Europejską Kartę Erasmusa i od tego momentu w pełni realizuje założenia programu, wysyłając na studia, staże i szkolenia studentów, nauczycieli akademickich oraz pracowników administracyjnych.

W 2008 r. pracownicy Biblioteki Uniwersytetu Rzeszowskiego po raz pierwszy, w ramach podnoszenia swoich kwalifikacji zawodowych oraz wymiany doświadczeń, postanowili skorzystać z możliwości stażu zagranicznego. Bibliotekarze stanowią liczną grupę wśród pracowników uniwersyteckich mających możliwość wyjazdu za granicę w celach szkoleniowych, co obrazuje tabela 1.

Tabela 1. Statystyka wyjazdów pracowników Uniwersytetu Rzeszowskiego za granicę w celach szkoleniowych w ramach programu Erasmus

Komórka	2007/2008	2008/2009
Studium Języków Obcych	-	11
Biblioteka	-	9
Dział Współpracy z Zagranicą	2	-
Instytut Muzyki	-	5
Instytut Filologii Germańskiej	-	1
Ekonomia	-	1

Źródło: http://www.univ.rzeszow.pl/stypendia/erasmus/E-statystyka_STT.pdf

Biblioteka posiada także obszerne zbiory rękopisów m. in. około 4 tys. listów, w tym 2 tys. Vittorio Bodiniego (1914-1970), które obejmują jego korespondencję z pisarzami z całej Europy. Poza tym w Bibliotece znajdują się archiwalia (2 tys. pozycji) i mikrofisz (4 tys.) z Biblioteki Watykańskiej (utwory z okresu XV-XIX w.). Z tych materiałów można korzystać na miejscu lub robić zdjęcia aparatem cyfrowym.

Biblioteka Interfacoltà to biblioteka prowincjonalna, zatem otrzymuje 1 egzemplarz od każdego wydawnictwa z regionu Salento i po 5 egzemplarzy od nauczycieli akademickich zatrudnionych na Università del Salento. Tylko Biblioteki Narodowe w Rzymie i Florencji mają egzemplarz obowiązkowy z terenu całego kraju.

Rysunek 1. Witryna internetowa Biblioteki Interfacoltà „Studium 2000”

Źródło: <http://www.unisalento.it/web/guest/152>

Biblioteka posiada bardzo dużo czasopism, z których wiele jest unikatowych, mimo to nie dysponuje finansami na tworzenie biblioteki cyfrowej. Natomiast współcześnie prenumerowane czasopisma, aby nie zajmowały dużo miejsca na regałach, są pakowane systemem próżniowym w specjalną folię. Po sprasowaniu wyglądają jak „deska” i zajmują o połowę mniej miejsca.

Dopełnieniem wyposażenia Biblioteki jest multimedialne muzeum archeologiczne regionu Salento. W pięciu salach umieszczono zabytki wykopaliskowe z okolic Lecce, które dokumentują prace archeologów na przestrzeni kilkudziesięciu ubiegłych lat. Można zatem tylko oglądać wystawę, a można także, przy pomocy wbudowanych w ściany monitorów komputerowych oraz słuchawek, oglądać i słuchać relacji na temat historii archeologii Lecce, a także całego regionu Salento. Opcja ta jest dostępna w języku włoskim i angielskim.

Druga z wizytowanych miejscowości to Porto. Jest to miasto w północnej części Portugalii pełne starych kamienic, urokliwych wąskich uliczek, niezwykłego smaku wina, ale również ważny ośrodek akademicki. Biblioteka Centralna Politechniki w Porto ma za zadanie gromadzenie i udostępnianie księgozbioru w celu wspierania studiów inżynierskich. Ponadto sprawuje ona także merytoryczny nadzór nad siedmioma bibliotekami szkół (tj. wydziałów) Politechniki. Stanowi również centrum nauki i informacji o całej uczelni.

W Bibliotece dostępnych jest ponad 50 tys. zbiorów, z czego blisko 30 tys. do wypożyczenia. W trzypiętrowym i nowoczesnym budynku Biblioteki, w którym mieści się ona od 2000 r., obowiązuje wolny dostęp do półek z księgozbiorem, dzięki

czemu możliwy jest swobodny wybór książek oraz czasopism. Księgozbiór ułożony jest według uniwersalnej klasyfikacji dziesiętnej (UKD), porządkującej zasoby według dziedzin wiedzy. Całość chroniona jest elektronicznym systemem zabezpieczania zbiorów.

W Centralnej Bibliotece Politechniki w Porto na użytkowników czekają ponadto dwie pracownie komputerowo-internetowe oraz pracownie audiowizualne, w których można korzystać z dokumentów dźwiękowych oraz elektronicznych. Dużym udogodnieniem są również liczne, rozmieszczone na terenie całej uczelni, e-kioski z dostępem do katalogu komputerowego oraz bogatych źródeł elektronicznych, a także bezprzewodowy Internet w każdym pomieszczeniu.

Zbiory Biblioteki Centralnej oraz wszystkich bibliotek wydziałowych skatalogowane są w, wykorzystywanym również przez niektóre polskie biblioteki naukowe, systemie komputerowym Horizon.

Najważniejszym źródłem elektronicznym w tym obszarze jest baza B-on – platforma integrująca najbardziej prestiżowe i wartościowe pod względem naukowym publikacje wydawnictw: Ebsco, Elsevier, IOP, Springer, Taylor & Francis, Web of Science, Willey, Curent Contents, Blackwell, Cambridge University Press, Oxford University Press i inne. W 2007 r. z bazy tej, według bibliotecznych statystyk, skorzystało ponad 47,5 tys. użytkowników. Dla porównania, w tym samym czasie wypożyczono 13 225 książek, co znacząco potwierdza powszechniejsze wykorzystanie źródeł elektronicznych w procesie dydaktycznym uczelni. Inne ciekawe źródła informacji udostępniane przez Bibliotekę w sieci uczelnianej to bazy:

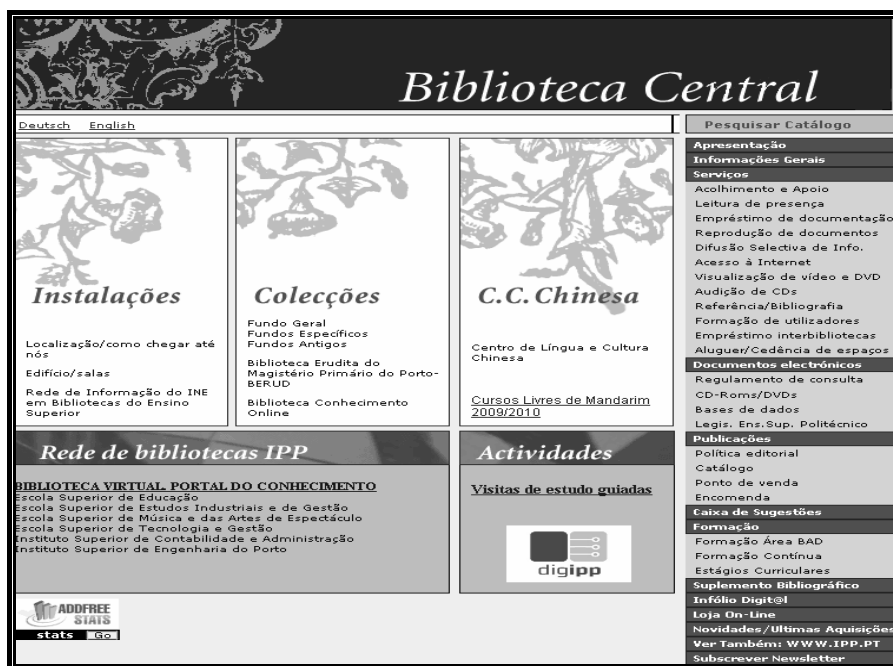
- MyiLibrary – platforma e-booków w języku angielskim z zakresu bibliotekoznawstwa i informacji naukowej,
- Safari – e-booki z różnych dziedzin wiedzy.

Biblioteka Centralna w Porto prowadzi również niezwykle różnorodną działalność okołobiblioteczną:

- przygotowywanie tematycznych wystaw we współpracy z wydziałami (co 2–3 miesiące) i opracowywanie katalogów wystaw,
- organizowanie w październiku tzw. tygodnia studenta I roku, podczas którego Biblioteka staje się centrum informacji dotyczących uczelni oraz zbiorów i usług biblioteczno-informacyjnych,
- organizowanie kursów języka chińskiego.

Kolejną wizytowaną uczelnią był Universidad Pablo de Olavide, który powstał w 1997 r. Posiada kierunki dostosowane do aktualnych potrzeb rynku pracy i jest w pełni zintegrowany z wszystkimi publicznymi uczelniami wyższymi w Andaluzji. Jest położony w centrum campusu – miasteczka uniwersyteckiego na obrzeżach Sewilli na obszarze 136ha. Campus uczelni tworzy rewelacyjną infrastrukturę (biblioteka, bank, kawiarnie), gdzie jest dużo zieleni i dobra komunikacja (metro, autobus, drogi rowerowe).

Rysunek 2. Witryna internetowa Biblioteca Politécnico do Porto

Źródło: <http://www.biblioteca.ipp.pt/>

Biblioteka Uniwersytetu Pablo de Olavide jest ogólnouniwersytecką jednostką organizacyjną. Jej zadaniem jest zapewnienie wysokiej jakości usług dla całej społeczności uniwersyteckiej, wspieranie procesów naukowo-badawczych i edukacyjnych zgodnie z potrzebami kadry naukowej i studentów oraz zaspokajanie potrzeb biblioteczno-informacyjnych. Jednocześnie Biblioteka jest miejscem spotkań na terenie kampusu, posiada szeroką gamę urządzeń do badań naukowych (laptopy, Wi-Fi), które umożliwiają naukę, konsultacje i pracę zespołową. Dostęp jest bezpłatny dla wszystkich użytkowników, ale tylko osoby zarejestrowane mogą korzystać z wypożyczeń i pomieszczeń do pracy grupowej. Każdy student zarejestrowany w systemie uniwersyteckim jest automatycznie zapisywany do Biblioteki, stąd nie ma potrzeby indywidualnego zapisu. Rejestracja obejmuje 1 rok akademicki. Nie funkcjonują karty biblioteczne, wystarczy okazać dowód tożsamości ze zdjęciem.

W 2009 r. Biblioteka zatrudniała 30 osób i 4 stażystów. Istnieje jednak potrzeba rekrutacji dodatkowego personelu. Standardowo Biblioteka jest czynna od poniedziałku do piątku w godzinach: 8:30 – 21:00, natomiast w „gorącym okresie” oraz w weekendy jest czynna dłużej bo od 9:00 do 22:00, ale w tym czasie można korzystać tylko z Czytelni. Inne usługi biblioteczne, typu wypożyczanie i dostęp do pokoi pracy grupowej nie są dostępne.

Przestrzeń fizyczna Biblioteki jest miejscem spotkań wspólnoty uniwersyteckiej, oferuje bardzo dobre warunki do pracy naukowej i jest wyposażona w niezbędny sprzęt elektroniczny. Jest to:

- 40 stanowisk komputerowych z dostępem do Internetu,
- 30 komputerów do korzystania z katalogu biblioteki,
- 17 laptopów do dyspozycji studentów, pracowników uczelni (możliwość wypożyczenia na 4 godziny),
- 12 multimedialnych stanowisk pracy do korzystania z wszelkiego rodzaju materiałów audiowizualnych (DVD, CD-ROM, video, programy multimedialne do nauki języków obcych, dostęp do różnych kanałów telewizyjnych),
- 6 pokoi o łącznej liczbie 48 stanowisk do pracy grupowej (tzw. pokoje dyskusyjne),
- 2 pokoje do kopiowania; w nich także skaner,
- stanowiska dla osób niedowidzących i niesłyszących,
- internetowa sieć stacjonarna i sieć bezprzewodowa na całym obszarze Biblioteki.

W przyszłości planowany jest montaż urządzenia do samodzielnego wypożyczania. Biblioteka nadal jest w trakcie rozbudowy, niedługo zostaną oddane do użytku pomieszczenia seminaryjne i sala do wideokonferencji.

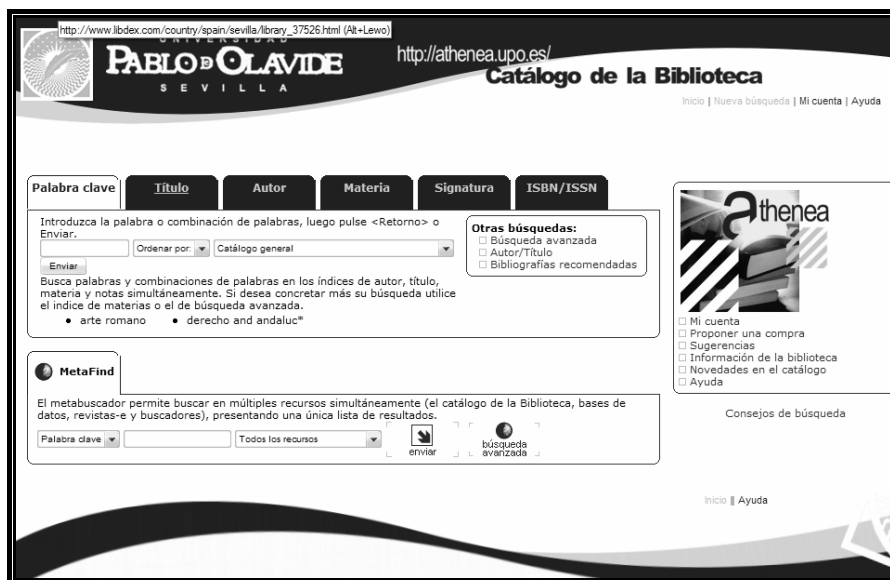
Biblioteka Universidad Pablo de Olavide pracuje w systemie bibliotecznym MILLENIUM, który umożliwia przeszukiwanie zbiorów poprzez katalog online – ATHENEE. Obecnie księgozbiór liczy 103 tys. tytułów książek drukowanych, 190 tys. książek elektronicznych, 1,4 tys. tytułów czasopism drukowanych, 20 tys. czasopism elektronicznych (pełny tekst dostępny ze strony internetowej Biblioteki) oraz ok. 65 baz danych praktycznie do każdego z przedmiotów nauczanych na Uniwersytecie.

Książki kupowane są wyłącznie na prośbę wykładowców akademickich, pod warunkiem, że zamieszczone są w spisie literatury zalecanej studentom. Udaje się nabyć praktycznie prawie wszystkie tytuły. Zakupy dokonywane są w księgarniach internetowych za pomocą karty kredytowej, dzięki czemu możliwe są 15% rabaty. Z książek zagranicznych pozyskiwane są głównie pozycje włoskie i niemieckie. Budżet Biblioteki określany jest na początku roku (w 2008 r. Biblioteka dysponowała kwotą 931 500 Euro). Biblioteka docenia darowizny, jednocześnie pozostawiając sobie prawo do odmowy włączenia ich do księgozbioru, a także decyzję o miejscu przeznaczenia, zgodnie z potrzebami użytkowników.

Prawo do wypożyczania posiadają wszyscy pracownicy i studenci Universidad Pablo de Olavide. Nauczyciele akademicki mogą wypożyczyć maksymalnie 15 pozycji na 15 dni, zaś studenci 5 pozycji na 7 dni. Istnieje też możliwość wypożyczenia czasopism – na 1 dzień oraz filmów i nagrań muzycznych na 2 dni. Nie ma kar finansowych za nieterminowy zwrot książki. Jediną sankcją jest zablokowanie konta użytkownika na 2 dni. Prolongaty książek można dokonywać maksymalnie 12 razy pod warunkiem, że nie są zarezerwowane. W kwestii upływu terminu zwrotu książek

bądź rezerwacji istnieje rozbudowany system powiadomień (poczta elektroniczna, sms, sporadycznie poczta tradycyjna). Jeżeli Biblioteka nie dysponuje określoną książką, studenci mogą korzystać z wypożyczalni międzybibliotecznej, która jest w pełni elektroniczna. Biblioteka Universidad Pablo de Olavide współpracuje z wszystkimi bibliotekami uniwersyteckimi w Hiszpanii. Czas realizacji zamówień międzybibliotecznych jest bardzo krótki, zaś opłaty są rozliczane za pomocą karty kredytowej.

Rysunek 3. Witryna internetowa Biblioteka Universidad Pablo de Olavide

Źródło: <http://www.upo.es/serv/bib/bib.htm>

Program Erasmus, umożliwiając wyjazdy na staże zagraniczne, pozwala bibliotekarzom na wymianę doświadczeń zawodowych. Przecież najlepszą metodą podnoszenia swoich kwalifikacji, oprócz teorii, jest praktyka. Oczywiście wyjazd za granicę może rodzić pewnego rodzaju obiekcje, jak np. bariera językowa, czy cały proces organizacji pobytu. Jednakże zdobyte nowe doświadczenia rekompensują w pełni wcześniejsze obawy. Skonfrontowanie metod pracy, organizacji procesów informacyjno-bibliotecznych europejskich bibliotek z instytucjami rodzimymi, przyczynia się do wzajemnego przeszczepiania nowych pomysłów na grunt macierzystych jednostek. Z kolei nawiązana współpraca owocuje dalszymi kontaktami, czego przykładem są zapowiedziane rewizyty.

Bibliografia

1. KOLANOWSKA Ewa (oprac.). *10 lat Erasmusa w Polsce: 1998-2008*. Warszawa: Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, 2008. ISBN 978-83-87716-19-6.

2. KOMISJA EUROPEJSKA (oprac.). *Erasmus: historie sukcesu: Europa stwarza możliwości*. Luksemburg: Urząd Oficjalnych Publikacji Wspólnot Europejskich, 2008. ISBN 978-92-79-05838-7.
3. KUSTRA Lucyna (oprac.). *Erasmus* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <http://www.univ.rzeszow.pl/stypendia/erasmus/>. Stan z dnia: 16.04.2010.